TASHKILOTLARDA SAMARALI BOSHQARUV QARORLARINI QABUL QILISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING ROLI

Islomjon Qodirov
Axborot tizimlarini boshqarish universiteti magistri

Annotatsiya. Ushbu tezisda tashkilotlarda boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari yoritiladi. Sun'iy intellektning katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, muqobil variantlarni baholash va boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, boshqaruv qarorlari, tashkilot, raqamli transformatsiya, ma'lumotlar tahlili, avtomatlashtirish, boshqaruv samaradorligi, innovatsion texnologiyalar.

Kirish. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida tashkilotlarning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta'minlashda samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida tashkilotlar faoliyatida katta hajmdagi ma'lumotlar shakllanmoqda. Mazkur ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida qayta ishlash, mavjud holatni baholash va kelgusidagi tendensiyalarni aniqlash an'anaviy boshqaruv usullariga nisbatan yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish boshqaruv qarorlarining tezkorligi, asoslanganligi va aniqligini oshirish imkonini beruvchi muhim vositalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Sun'iy intellekt tashkilot faoliyatining turli yo'nalishlarida qo'llanilishi mumkin. Jumladan, u ma'lumotlarni avtomatik tahlil qilish, talabni prognozlash, moliyaviy ko'rsatkichlarni baholash, xodimlar faoliyatini monitoring qilish, mijozlar xatti-harakatlarini o'rganish hamda potensial xavflarni aniqlashda foydalaniladi. Bunda

rahbar uchun zarur bo‘lgan axborotni tezkor shaklda taqdim etish orqali qaror qabul qilish jarayoni takomillashtiriladi.

Asosiy qism. Boshqaruv qarorini qabul qilish jarayoni odatda muammoni aniqlash, zarur axborotni yig‘ish, mavjud muqobillarni shakllantirish, ularni baholash va eng maqbul variantni tanlash kabi bosqichlarni qamrab oladi. Sun’iy intellekt ushbu bosqichlarning deyarli har birida qo‘llanilishi mumkin. Ayniqsa, mashinaviy o‘qitish algoritmlari tashkilotning avvalgi faoliyati haqidagi ma’lumotlarni o‘rganib, kelgusidagi natijalarni prognozlash imkonini beradi. Masalan, savdo tashkilotida sun’iy intellekt yordamida mahsulotlarga bo‘lgan talabning o‘zgarishi prognoz qilinib, zaxiralarni boshqarish bo‘yicha qarorlar takomillashtirilishi mumkin.

Sun’iy intellektning boshqaruvdagi yana bir muhim imkoniyati katta hajmdagi ma’lumotlarni qayta ishlash bilan bog‘liq. Inson tomonidan katta hajmdagi axborotni qisqa vaqt ichida tahlil qilish ko‘p vaqt talab etadi va subyektiv xatolarga olib kelishi mumkin. AI tizimlari esa belgilangan mezonlar asosida ma’lumotlarni tezkor qayta ishlab, rahbarga bir nechta muqobil ssenariylarni taqdim etishi mumkin. Natijada rahbar qaror qabul qilishda faqat intuitiv yondashuvga emas, balki ma’lumotlarga asoslangan tahlil natijalariga ham tayanadi.

Sun’iy intellekt texnologiyalari strategik boshqaruvda ham muhim ahamiyatga ega. Tashkilotning moliyaviy, marketing, ishlab chiqarish va mehnat resurslari bilan bog‘liq ko‘rsatkichlarini kompleks tahlil qilish orqali rivojlanish tendensiyalarini aniqlash mumkin. Predictive analytics, ya’ni prognozli tahlil vositalari yordamida kelajakdagi talab, xarajatlar, daromadlar yoki muayyan xavflarning yuzaga kelish ehtimoli bo‘yicha tahliliy ma’lumotlar shakllantiriladi. Bu esa strategik rejalashtirish sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Boshqaruv qarorlarida generativ sun’iy intellektning imkoniyatlari ham tobora kengayib bormoqda. Bunday tizimlar rahbar uchun hisobotlarni umumlashtirish,

ma’lumotlarni izohlash, turli boshqaruv ssenariylarini shakllantirish va hujjatlar loyihalarini tayyorlashda yordamchi vosita bo‘lishi mumkin. Shu bilan birga, sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan natijalarni inson tomonidan tekshirish zarur. Chunki algoritmning tavsiyasi mavjud ma’lumotlarning sifati, algoritmning ishlash tamoyillari va berilgan vazifaning to‘g‘ri shakllantirilishiga bog‘liq.

Tashkilotlarda AI texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi bir qator omillarga bog‘liq. Birinchidan, tashkilotda sifatli va ishonchli ma’lumotlar bazasi shakllantirilishi kerak. Ikkinchidan, xodimlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish muhim. Uchinchidan, axborot xavfsizligi, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish va algoritmik xatolar bilan bog‘liq xavflarni hisobga olish lozim. Demak, sun’iy intellektni joriy etish faqat texnologik masala emas, balki tashkiliy va boshqaruv masalasi ham hisoblanadi.

Sun’iy intellektdan foydalanishda inson omili alohida ahamiyatga ega. AI rahbarning o‘rnini to‘liq egallashi emas, balki uning analitik imkoniyatlarini kengaytiruvchi vosita sifatida qaralishi maqsadga muvofiq. Ayniqsa, strategik, ijtimoiy yoki yuqori darajadagi mas’uliyat talab qiluvchi qarorlarda yakuniy javobgarlik inson rahbar zimmasida qoladi. Shu sababli tashkilotlarda “inson + sun’iy intellekt” hamkorligiga asoslangan boshqaruv modeli istiqbolli yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish tashkilotlarda boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonini tezlashtirish, katta hajmdagi ma’lumotlarni tahlil qilish, kelgusidagi holatlarni prognozlash va boshqaruv samaradorligini oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. AI vositalarining samarali ishlashi uchun sifatli ma’lumotlar bazasi, malakali kadrlar, raqamli infratuzilma va axborot xavfsizligi mexanizmlarini rivojlantirish talab etiladi. Eng muhimi, sun’iy intellektni boshqaruv qarorlarining yagona manbai sifatida emas, balki rahbarning tahliliy va strategik faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi texnologik vosita sifatida qo‘llash

tashkilotlarning raqamli transformatsiyasi va boshqaruv sifatini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oripova, K. R. (2026). Sun'iy intellektning boshqaruv qaror qabul qilishdagi roli. *Innovatsion Iqtisodiyot*, 3(3), 110–113.
2. Abdivaliyev, Sh. X. (2025). Raqamli iqtisodiyotda sun'iy intellektning rolini takomillashtirish. *Modern Science and Research*, 696–701.
3. Mamatqulov, B. A. (2026). Iqtisodiy boshqaruv jarayonlarini raqamli transformatsiya qilishda sun'iy intellekt imkoniyatlari. *Economics and Innovative Technologies*, 14(4).
4. Rasulova, N. (2025). Raqamli transformatsiya va boshqaruvda avtomatlashtirish. *Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot*.
5. Sa'dullayev, E., Nurmatov, B., & Xalikov, S. (2024). Raqamli iqtisodiyot haqida umumiy tushuncha. *Green Economy and Development*, 2.
6. Asamoah, E. S. (2026). The Role of Artificial Intelligence in Management Decision Making: A Systematic Review. *International Journal of Economic Perspectives*.
7. Wang, Y. (2026). Algorithmic Decision-Making in Organizations: A Systematic Review Toward an Integrated Tension Alignment Framework. *Organization Management Journal*, 23(1), 115–131.
8. The Role of Artificial Intelligence for Management Decision: A Structured Literature Review. (2024). *Management Decision*, 63(10), 3262–3280. Ushbu tadqiqot Scopus bazasidagi 204 ta ilmiy maqolani tahlil qilgan.

9. Jiddah, S. M., & Atan, A. (2026). Artificial Intelligence in Strategic Decision Making: A Systematic Literature Review on Opportunities, Applications, and Challenges. *Current Research in Social Sciences*, 12(1).

10. Li, H., & Tian, F. (2026). Advancing Decision-Making through AI-Human Collaboration: A Systematic Review and Conceptual Framework. *Group Decision and Negotiation*, 35, Article 26.